

in den
naar het
naar het
net zich,
t, vooral
erenden
l staan.
loed, die
te veel
neiging
; en we
in ere fac-
lig veel
arin dat
denken,
kte. En
zekere
waarop
dan de
nleg er
n streek
tellectu-
van de
ze is de
Neder-
te kort
wel on-
ken al
School
e oefen
g doen.
moeten
ergrijpt.
ntwoord
aan ge-
dichting
n geeft,
an haar
officieel
agestigt
niet te
al was,
a kozen
t ieder
itel laat,
ook in
met de
len we;
en kan,
nhuizen
ook van
ool.
om, als
n naam
n Theo-
id aan
len zou
er vele
bestaan.
Doops-
the. Er
van de
rie van
ijf van
scholen
noeme.
nen met
de ge-
n noemt
er geen
proken.
ninarie,
hool.
hij's ont-
van de
Utrecht
de ker-
tot op-
School
re aan
preken.
heiden
nooit
ettemin
l, haar
en zijn
is zijn
afwijkt
ntie in
willen
ge ook
De Sa-
elf een
aaron,
n onze
ogelijk
ten van
nmoeg-
ontrol-
legende,
uit het
Heeren
en Li-
Niets.

is er in de Schrift, dat ons belet aan te nemen dat in dat éne Lichaam de een meer gezag moet uitoefenen dan de ander; dat, ter bewa- ring van orde en ter leiding der geesten, eene hiërarchie noodig is. Maar van het oogenblik af dat deze hiërarchie op andere wijze dan door Jezus zelf bedoeld is al door macht en ge- wel, zich heeft poging te handhaven, en een macht over de kerk de zedelijke autoriteit in het Lichaam van Christus heeft vervangen, moest die natuurlijke of organische eenheid te niet gaan, en het Lichaam Christi plaats ma- ken voor een kolossale, door machthebbers ge- regerde organisatie. Deze kon de door Christus gewilde eenheid niet handhaven, zelfs niet naar het uitwendige, zoodat die georganiseerde kerk in deelen gesplitst is, waarvan elk deel min of meer berust op een theologisch stelsel, en ge- merkt macht bezit, voor zoover althans het niet, met behulp der wereldlijke macht, zich in het bezit heeft weten te handhaven of te stellen van een deel der oude kerkelijke macht. Nog steeds willen de menschen door stelsels en andere hulp- middelen „de Waarheid" stellen. Aan den Heer der Gemeente zelf, die de Waarheid is, aan Hem alleen ten minste, vertrouwen zij die taak niet toe.

Wij leven in dien toestand van kerkelijke ge- deeldheid, en hebben dien te aanvaarden. Voor- loop zal dus wel elk deel der Kerk de dien- are van de Kerk moeten opleiden, met het oog op de behoeften van dat deel. Ik althans vermeet mij niet het tegendeel te beweren.

Maar wij christenen zeggen nog steeds te ge- looven in een algemeene Christelijke Kerk. Voor ons geloofsofgeest bestaat die, en zij moet eenmaal op aarde ook uitwendig worden ge- realiseerd. Zekerlijk zal die algemeene Kerk niet alle menschen omvatten; misschien veel minder dan thans; maar zij zal en moet zijn één in Jezus Christus. Eén en ongedeeld. Met geen andere hiërarchie, dan een zoodanige, waarvan elk lid zich persoonlijk onderwerpt aan het Hoofd der gemeente, en geen ander gezag uit- oefent, dan t welk in het oog der geloovigen een natuurlijk gevolg is van die onderwerping. Pausen, die openlijk vierkant in strijd leven met al wat God geboden, met al wat Christus geleerd en gesproken heeft, en niettemin meenen aanspraak te hebben op machtsuitoefening over het Lichaam des Heeren, zullen als de Kerk weer één geworden is, niet meer denkbaar zijn.

In de voortreffelijke rede „Bliff in hem", on- langds door den Hoogleraar J. H. Gunning als afscheidswoord tot zijn studenten gericht, staat hierover veel, dat mijns bedunkens door alle christenen ernstig diende te worden overwogen.

Welke zou, indien er eene reformatie kwam welke niet leidt tot scheuring, maar tot een- heid der Kerk, de houding der Kerk moeten zijn tegenover de wetenschap? Dan zou die Kerk, wier leden zich bij het onderzoeken der waarheid op elk gebied volkomen vrij zouden gevoelen, uit haar midden tot hoogleraren die- genen kiezen, die het geschikt waren voor de beoefening der wetenschap. Zij zou die hoog- leraren aan niet anders binden, dan aan dat gene waaraan zij ook zelf gebonden is; aan de leiding des Heeren; aan de zedelijke au- toriteit, die de besten in de Kerk van zelf uit- oefenen; aan de consciëntie der hoogleraren zelf. Natuurlijk zou er menig verschil van gevoelen, menige strijd zijn, maar geen men- schelijke macht zou daarin te beslissen hebben. Daarentegen zouden onder de leiding des Hee- ren de beoefenaars der wetenschap leeren, zich te ontdoen van hun „eigen ik", hun waanwijs- heid, hun ijverzucht enz., te gevoelen waaraan de waarheid zich spoedig dan thans zou baan breken. Aan niemand onzer, zoolmin aan het Lichaam des Heeren zelf, is de gave der „on- zelfbaarheid" gegeven; zij licht dus, hoe noodig de R. C. Kerk haar oordeel en hoe wensche- lijk zij naar menscheleke redeneering schijnen moge, niet in het Godgeplan. Doch de feilbare beoefenaars der wetenschap zouden hun inzicht- den dan ook niet uitgeven voor goddelijke waar- heid, noch bepalen wat de menschen hebben te gelooven of voor waar te houden, noch pun- ten „vaststellen" waarvan zij bij het onderzoek der waarheid hebben uit te gaan; maar zij zouden er steeds op wijzen, hoe uit Hem, die de onuitputtelijke bron der kennis is, altijd weer helder en steeds klaarder water kan wor- den getapt, en de hoorders zouden, door den smaak en het gebruik van het water, de bruik- baarheid ervan wel leeren beoordeelen.

En welke moet nu de houding der christe- nen zijn, zoolang de Kerk nog gedeeld is? Moeten zij nu die gedeeldheid overbrengen op het gebied der wetenschap; moeten zij ook de wetenschap zelf, het onderzoek der waarheid, afhankelijk maken van het goedvinden van menschen, of haar doen steunen op mensche- lijke stelsels?

Dat is eenvoudig onmogelijk, en daartegen- zal dan ook steeds de menscheid in verzet komen. De Kerk heeft, juist omdat zij niet één was, van lieverlede het gebied der wetenschap voor een groot deel moeten overlaten aan hen, die niet alleen geen menscheleke, maar ook geen goddelijk gezag erkennen. In ons land schijnt het zelfs den machthebbers uiterst moeilijk aan te nemen, dat een man, die den Christus naar de Schriften belijdt, een wetenschappelij- ken man kan zijn, geschikt voor het onderwijs. De belijders van den Christus naar de Schriften zijn zoo goed als uitgesloten uit de Universi- teiten.

Ik klaag daarover niet; de christenen hebben verdiend wat hun overkomt, en zoolang hun eenheid in Jezus Christus niet hersteld wordt, zullen zij nog wel ergere dingen beleven. Dat de wereld zich, bij het onderzoek der waarheid, niet buigen wil onder menscheleke stelsels, daar- aan heeft zij volkomen gelijk.

Maar dit behoort de Christenen, die wel inzien hoe verderfelijkt het is het onderzoek der waarheid los te maken van Gods openbaring, van Hem die de Waarheid en het leven is, niet tot stilzwijgen te dwingen.

Niet tot het vormen van een afzonderlijke Universiteit op een of anderen grondslag zijn zij geroepen, maar wel kunnen zij mannen uit hun midden aanstellen om, vooral in die vak- ken waarin het zoo hoog noodig is den band tusschen God en de wetenschap in het licht te stellen, aan de bestaande Universiteiten college te geven.

Een Universiteit enkel uit Christusbelijders bestaande is voornamelijk onmogelijk. Ik zou ze ook niet noodig of wenscheleke achten. Veel heerlijker acht ik het, hoe moeilijk de taak voor den hoogleraar ook zijn moge, als Christusbelijder op te treden te midden van — zoo noo- dig tegenover — de verwerpers van den Chris- tus, en, ook tegenover een ongelovige jonge- lingschap, dat aan dag aan te wijzen hoe menig vraagstuk eerst dan tot zijn recht en tot een behoorlijke oplossing kan komen, wanneer het geplaatst wordt onder het licht van het Evangelie.

Groot en zegenrijk zou de invloed kunnen zijn, die van zulke belijders des Heeren uitging, als er in de Schrift, dat ons belet aan te nemen dat in dat éne Lichaam de een meer gezag moet uitoefenen dan de ander; dat, ter bewa- ring van orde en ter leiding der geesten, eene hiërarchie noodig is. Maar van het oogenblik af dat deze hiërarchie op andere wijze dan door Jezus zelf bedoeld is al door macht en ge- wel, zich heeft poging te handhaven, en een macht over de kerk de zedelijke autoriteit in het Lichaam van Christus heeft vervangen, moest die natuurlijke of organische eenheid te niet gaan, en het Lichaam Christi plaats ma- ken voor een kolossale, door machthebbers ge- regerde organisatie. Deze kon de door Christus gewilde eenheid niet handhaven, zelfs niet naar het uitwendige, zoodat die georganiseerde kerk in deelen gesplitst is, waarvan elk deel min of meer berust op een theologisch stelsel, en ge- merkt macht bezit, voor zoover althans het niet, met behulp der wereldlijke macht, zich in het bezit heeft weten te handhaven of te stellen van een deel der oude kerkelijke macht. Nog steeds willen de menschen door stelsels en andere hulp- middelen „de Waarheid" stellen. Aan den Heer der Gemeente zelf, die de Waarheid is, aan Hem alleen ten minste, vertrouwen zij die taak niet toe.

Wij leven in dien toestand van kerkelijke ge- deeldheid, en hebben dien te aanvaarden. Voor- loop zal dus wel elk deel der Kerk de dien- are van de Kerk moeten opleiden, met het oog op de behoeften van dat deel. Ik althans vermeet mij niet het tegendeel te beweren.

Maar wij christenen zeggen nog steeds te ge- looven in een algemeene Christelijke Kerk. Voor ons geloofsofgeest bestaat die, en zij moet eenmaal op aarde ook uitwendig worden ge- realiseerd. Zekerlijk zal die algemeene Kerk niet alle menschen omvatten; misschien veel minder dan thans; maar zij zal en moet zijn één in Jezus Christus. Eén en ongedeeld. Met geen andere hiërarchie, dan een zoodanige, waarvan elk lid zich persoonlijk onderwerpt aan het Hoofd der gemeente, en geen ander gezag uit- oefent, dan t welk in het oog der geloovigen een natuurlijk gevolg is van die onderwerping. Pausen, die openlijk vierkant in strijd leven met al wat God geboden, met al wat Christus geleerd en gesproken heeft, en niettemin meenen aanspraak te hebben op machtsuitoefening over het Lichaam des Heeren, zullen als de Kerk weer één geworden is, niet meer denkbaar zijn.

In de voortreffelijke rede „Bliff in hem", on- langds door den Hoogleraar J. H. Gunning als afscheidswoord tot zijn studenten gericht, staat hierover veel, dat mijns bedunkens door alle christenen ernstig diende te worden overwogen.

Welke zou, indien er eene reformatie kwam welke niet leidt tot scheuring, maar tot een- heid der Kerk, de houding der Kerk moeten zijn tegenover de wetenschap? Dan zou die Kerk, wier leden zich bij het onderzoeken der waarheid op elk gebied volkomen vrij zouden gevoelen, uit haar midden tot hoogleraren die- genen kiezen, die het geschikt waren voor de beoefening der wetenschap. Zij zou die hoog- leraren aan niet anders binden, dan aan dat gene waaraan zij ook zelf gebonden is; aan de leiding des Heeren; aan de zedelijke au- toriteit, die de besten in de Kerk van zelf uit- oefenen; aan de consciëntie der hoogleraren zelf. Natuurlijk zou er menig verschil van gevoelen, menige strijd zijn, maar geen men- schelijke macht zou daarin te beslissen hebben. Daarentegen zouden onder de leiding des Hee- ren de beoefenaars der wetenschap leeren, zich te ontdoen van hun „eigen ik", hun waanwijs- heid, hun ijverzucht enz., te gevoelen waaraan de waarheid zich spoedig dan thans zou baan breken. Aan niemand onzer, zoolmin aan het Lichaam des Heeren zelf, is de gave der „on- zelfbaarheid" gegeven; zij licht dus, hoe noodig de R. C. Kerk haar oordeel en hoe wensche- lijk zij naar menscheleke redeneering schijnen moge, niet in het Godgeplan. Doch de feilbare beoefenaars der wetenschap zouden hun inzicht- den dan ook niet uitgeven voor goddelijke waar- heid, noch bepalen wat de menschen hebben te gelooven of voor waar te houden, noch pun- ten „vaststellen" waarvan zij bij het onderzoek der waarheid hebben uit te gaan; maar zij zouden er steeds op wijzen, hoe uit Hem, die de onuitputtelijke bron der kennis is, altijd weer helder en steeds klaarder water kan wor- den getapt, en de hoorders zouden, door den smaak en het gebruik van het water, de bruik- baarheid ervan wel leeren beoordeelen.

En welke moet nu de houding der christe- nen zijn, zoolang de Kerk nog gedeeld is? Moeten zij nu die gedeeldheid overbrengen op het gebied der wetenschap; moeten zij ook de wetenschap zelf, het onderzoek der waarheid, afhankelijk maken van het goedvinden van menschen, of haar doen steunen op mensche- lijke stelsels?

Dat is eenvoudig onmogelijk, en daartegen- zal dan ook steeds de menscheid in verzet komen. De Kerk heeft, juist omdat zij niet één was, van lieverlede het gebied der wetenschap voor een groot deel moeten overlaten aan hen, die niet alleen geen menscheleke, maar ook geen goddelijk gezag erkennen. In ons land schijnt het zelfs den machthebbers uiterst moeilijk aan te nemen, dat een man, die den Christus naar de Schriften belijdt, een wetenschappelij- ken man kan zijn, geschikt voor het onderwijs. De belijders van den Christus naar de Schriften zijn zoo goed als uitgesloten uit de Universi- teiten.

Ik klaag daarover niet; de christenen hebben verdiend wat hun overkomt, en zoolang hun eenheid in Jezus Christus niet hersteld wordt, zullen zij nog wel ergere dingen beleven. Dat de wereld zich, bij het onderzoek der waarheid, niet buigen wil onder menscheleke stelsels, daar- aan heeft zij volkomen gelijk.

Maar dit behoort de Christenen, die wel inzien hoe verderfelijkt het is het onderzoek der waarheid los te maken van Gods openbaring, van Hem die de Waarheid en het leven is, niet tot stilzwijgen te dwingen.

Niet tot het vormen van een afzonderlijke Universiteit op een of anderen grondslag zijn zij geroepen, maar wel kunnen zij mannen uit hun midden aanstellen om, vooral in die vak- ken waarin het zoo hoog noodig is den band tusschen God en de wetenschap in het licht te stellen, aan de bestaande Universiteiten college te geven.

Een Universiteit enkel uit Christusbelijders bestaande is voornamelijk onmogelijk. Ik zou ze ook niet noodig of wenscheleke achten. Veel heerlijker acht ik het, hoe moeilijk de taak voor den hoogleraar ook zijn moge, als Christusbelijder op te treden te midden van — zoo noo- dig tegenover — de verwerpers van den Chris- tus, en, ook tegenover een ongelovige jonge- lingschap, dat aan dag aan te wijzen hoe menig vraagstuk eerst dan tot zijn recht en tot een behoorlijke oplossing kan komen, wanneer het geplaatst wordt onder het licht van het Evangelie.

Groot en zegenrijk zou de invloed kunnen zijn, die van zulke belijders des Heeren uitging,

mits deze dan ook volkomen vrij bleven, en ten aanzien van hetgeen zij wenschen te zeg- gen onder geen enkele curatole moeden geplaatst. Hun geloof en hun wetenschap moet den weg bepalen dien zij te volgen hebben; niet de wijsheid die schuilt bij curatoren of andere menschen. Hetgeen de hoogleraar leert, moet niet afhangen van het goedvinden van cura- toren en nog minder van kleine of groote ge- schieders; tegenover den hoogleraar moet men niet het recht hebben te zeggen, wat mij een- maal van christelijke zijde is toegevoegd: wiens brood men eet, diens woord men spreekt! Neen, allen de Heere Jezus zelf zij Degeen wiens woord men spreekt, en niemand anders!

Voorzeker is het mogelijk, dat zulk een hoog- leraar, na aangesteld te zijn, van het geloof in Jezus Christus afvalt; of dat hij bemerkt niet den Zoon Gods te hebben gediend, maar enkel een Christusbeeld; een in eigen brein ontworpen ideaal in plaats van den levenden Christus zelf. Zoo iemand zou natuurlijk plaats behooren te maken voor een ander. Maar zool- lang zijn eigen consciëntie hem daartoe niet drijft, zou hij moeten worden geduld, zij het ook dat een ander naast hem geplaatst w.d. Want zoo iemand tot heengaan te dwingen, is alleen geoorloofd in een stelsel krachtens hetwelk men de vrijheid van denken en onderwijzen van menscheleke goedkeuring afhankelijk maakt. Zulk eene afhankelijkheid echter is met een oprecht onderzoek van de waarheid niet be- staanbaar.

Zij, die de wetenschap beoefenen, moeten zich door niets gebonden weten dan door liefde voor waarheid in het algemeen; allereerst dus door liefde voor de waarheid welke is Jezus Christus. Zij behoeven zich niet af te zonderen van andere onderzoekers op het gebied der wetenschap, ook al wandelen dezen niet in het Licht.

Het is op deze gronden, dat ik niet de door de V. U. gekozen en thans weer door Dr. Kuy- per verdedigde stelling zou willen onderschrijven, dat het onderwijs aan eene Universiteit moet staan op den grondslag hetzij van de gerefor- meerde, hetzij van andere beginselen; evenmin, dat de grondslag van dat onderzoek is te „zoeken in de Heilige Schrift zonder enige nadere be- paling"; maar dat ik zou wenschen dat, zoo mogelijk aan alle Universiteiten, door Christe- nen leerstoelen voor enkele vakken werden opgericht, in te nemen door hen die belijden: dat de hoogste wetenschap uitgaat van Jezus Christus, den Zoon Gods en den Zoon des Men- schen.

Niet de Heilige Theologie, de koningin der wetenschappen; maar Jezus Christus, Koning ook op het gebied der wetenschap.

Wat hiervan te zeggen? Schrijvers heimwee naar herstel van de eenheid der kerk van Christus op aarde verstaan we; en terecht wijst hij er op, dat ook Prof. Gunning over dit verlokke- lijke thema vaak schoone dingen geschre- ven heeft.

Maar gaat het nu aan, brengt het ons iets verder, om de vervulling van zulk een diepe begeerte der ziel als uitgangspunt te nemen voor zijn constructie van het universitaire onderwijs?

Te allen tijde heeft dat vak dat men noemt de *Ireniek*, op herstel van die eenheid aangestruid, en soms zijn er oogenblikken geweest, dat men den schoonen droom droomde, als ware men die eenheid althans een klein weinig naderbij gekomen.

Zelfs heeft koning Willem I een poging gewaagd om ons in de Indische Staats- kerk een voorbeeld althans van eenheid onder de Protestanten kerkelijk te reali- seeren.

De onderscheidingen tusschen Luthersch en Gereformeerd, tusschen Doopsgezind en Remonstrants hadden in dien tijd hun betekenis verloren, en men vermoedde van verre niet, dat heel andere en veel dieper- gaande onderscheidingen aan het opkomen waren.

De Evangelische Alliantie zag wel in, dat kerkelijk geen eenheid te verkrijgen was, maar streefde er aan toch naar, om buiten- kerkelijk de Protestantsche Christenen saam te brengen.

En het *Pan-presbyterium* heeft wel ker- kelijk hetzelfde voor de kerken niet pres- byteriaans-Synodale inrichting beoogd, maar is kerkelijk geen stap gevorderd, en heeft, om den schijn te redden, schier de geheele confessie naar den achtergrond moe- ten schuiven.

Pogingen zijn herhaaldelijk aangewend, om de Anglicaanse, de Luthersche en de Grieksche kerken te vereenigen, maar alle pogingen daartoe zijn, de éne voor de an- dere na, jammerlijk mislukt.

En voor zoover men het ook ondernam, om zekere eenheid met de Roomschen te zoeken, heeft dit tot niet anders geleid, dan dat in Engeland en Duitschland de hoofd- lieden van deze beweging ten slotte tot de Roomsche kerk zijn overgegaan, en eens daar aangeland, alle poging van weleer hebben laten varen.

Ieder weet dan ook, dat na de droeve mis- lukking van al deze onvruchtbare pogingen, sinds veleer een geheel andere, en tegen- overgestelde, richting aan het woord is ge- komen. Bij ervaring wetende, dat al zulke pogingen alleen stand hielden in oppervlakte- tijden en in tijden van onverschillig- heid voor de belijdenis der waarheid, en ten slotte tot zichtbare verwatering van de eigen kerk leidden, heeft men veleer thans den tegenovergestelden weg ingeslagen, is bij Anglicanen, Grieken, Lutherschen, Gerefor- meerden en Roomschen veelmeer een streven werkzaam om het eigen leven scherper te omlijnen, en alzoo de kracht van de Christen- heid niet daarin te zoeken, dat men saam in éne tente ga wonen, maar dat ieder in zijn eigen tente zich sterke voor den gemeenschappelijke strijd, en dat een ieder, alzoo gesterkt, uit zijn tente optrekke, om den strijd tegen de anti-Christelijke macht op te nemen.

Volgehouden is het streven van weleer alleen door de zoogenaamde *Apostolische gemeente*, van wie we nog onlangs hoorden, dat ze op Java Sadrach voor zich won.

Deze gemeente, die onder ons tot aanvan-

kelijken bloei kwam door Dr. Capadosey den talentvollen zoon van denouden Capadosey, zag wel in, dat de oorspronkelijke eenheid niet anders kon hersteld worden, of er moesten weer apostelen zijn.

De apostelen toch, en zij alleen, bezaten een oecumenisch karakter.

Het is vooral onder den invloed van deze Apostolische gemeente, dat ook Prof. Gun- ning, gelijk men weet, zoo sterk naar het nade ideaal gedrongen werd; en wie persoon- lijk met de zendingen van deze gemeente kennis maakte, en daarna leest wat hier de heer Lohman schreef, zal terstond gevoelen, dat hier hetzelfde heimwee aan het woord is.

Hier nu hebben we gebied voor; maar als de heer Lohman zegt, „dat deze een- heid eenmaal op aarde ook uitwendig moet gerealiseerd worden," had deze stelling geen uitgangspunt voor verder betoog mogen vor- men *zonder bewijs*.

En ook al neemt men aan, dat hetgeen de Openbaringen van Pathmos ons leeren omtrent den toestand der gemeente vlak vóór Jezus' wederkomst, hierop uitsicht geven, ook dan is men nog geen stap verder.

Zóó toch genomen, zou de finale reali- seering van de eenheid in niets anders be- staan, dan daarin dat de „mensch der zonde," na het loslaten van Satan, zoo vrees- lijke vervolging tegen de Christenen zal doen uitgaan, dat ze als een gejaagde hinde zullen zijn, gewijd tot het martelaarschap; — en dan natuurlijk ware elk spreken in dit verband van Universiteitsstichting de onge- rijmdheid zelve.

Recensie.

Het Huisbezoek door P. Biesterveld, Hoog- leraar aan de Theol. School. Uitgegeven bij J. H. Bos te Kampen.

Eene schoone studie, waarmede Prof. Biesterveld onze theologische literatuur verrijkt heeft. Fundamenteering in de H. Schrift, historieke toelichting en principieele uiteenzetting gaan hier naar echt wetenschappelijke trant voorop, en daarna volgt een rijk en veelzijdig onderwijs omtrent de praktijk van het huis- bezoek.

Ik kan ter aanbeveling van dezen arbeid des hoogleraar niet beter doen dan een kort over- zicht van den inhoud geven.

§ 1 geeft aan, wat de H. Schrift leert om- trent de bijzondere verzorging der gemeente. Resultaat daarvan is: Deze cura specialis is volgens de Schrift in ambtelijken zin noodzak- elijk. Haar karakter is geestelijk, particulier, vertrouwelijk. Haar bedoelen omvat den wel- stand, in geestelijk opzicht, van den enkele en in dien arbeid den bloei van het geheel.

§ 2 gaat het huisbezoek na in de historie, waaruit o. a. blijkt, dat geregeld en trouw huisbezoek altoos een eigenaardig kenmerk der Geref. kerken is geweest.

§ 3 omschrijft het karakter van het huis- bezoek aldus: Het is een ambtelijk, vertrouwe- lijk, herderlijk werk aan de lidmaten der kerk in 's Heeren Naam ten koste gelegd; van die- gaand onderscheid met de biecht, en in veel heerlijker zin den enkele leidend tot de vol- komene gehoorzaamheid Christi.

§ 4 stelt het doel van het huisbezoek in het licht. En dat is: bevordering van den geeste- lijken welstand van de leden der gemeente en de openbaring van dien welstand in het leven der natuur en der genade.

§ 5 toont aan, dat „planmatig huisbezoek" en daarmede ook de „visitatio occasionalis" noodzakelijk zijn ter wille der gemeente en ook der herders in veleerlei opzicht.

§ 6 zet uiteen, dat het verriicht moet worden door de opzieners; d. i. door Dienaren des Woords en Ouderlingen in engeren zin.

§ 7 beantwoordt de vragen: Wie moeten be- zocht; wanneer; hoe dikwerf; waarvoor moet gehandeld, en hoe moeten de verschillende toestanden behandeld worden.

§ 8 laat uitkomen, wat voor de rechte oefening van het huisbezoek in den herder geëischt wordt.

Wij danken Prof. Biesterveld zeer voor zijne belangrijke studie. Als nu zijn boek goed ge- lezen en bestudeerd wordt, dan zal ongetwijfeld, naar zijn begeerte, „dit gewichtvol deel van den arbeid der Dienaren en der Ouderlingen met steeds meer ijver, trouw, zegen en waar- dering worden verricht".

WYMINIA.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Door den heer B. Rienstra te Kootwijkerschool, van den heer v. d. Drift te Schiedam f. i; ingekomen bij Ds. Houtnagers, van den heer H. M. F. te H. f. 5.

Dringend verzoeken wij den vrienden onze scholen te steunen; tevens maken wij opmerk- zaam, dat niet meer de heer G. DOCTER van Apeldoorn, maar alleen de heer H. DEKKER, lid van het Bestuur, of de heer J. VAN KASTEL, voor de scholen collecteert.

D. HULLEMAN,
Penningmeester.

Kootwijk.

Uit de Pers.

In het Tijdschrift voor Geref. Theologie geeft Prof. Biesterveld een boeiend verslag van Prof. Doumergue's rede over de politieke betekenis van Calvin in verband met zijn theologisch standpunt.

Het luidt aldus:

Allerwegen wordt in den nieuweren tijd erkend, dat Calvin niet slechts als theologisch denker eere verdient, of als kerkelijk Reformator zijn invloed deed gelden, maar dat zijn bedoelen veel meer is geweest dan alleen Rome in enkele zij het ook gewichtige leerstukken en gebruiken te bestrijden. Hij mikte veel hooger en wilde geven een levens en wereldbeschouwing. Zijn helder inzicht in het stuk van de algemeene genade en zijne breede opvatting van het verlossingswerk van Christus bracht dit mede. Het is zeer verblijvend, dat voor deze betekenis van Calvin de oogen opengestaan zijn. En met name dat ook Prof. Doumergue, wiens biografie van Calvin, voor zoover zij reeds ver- scheen, zooveel lof verwerft, hiervoor een oog heeft. Dat zal op de beweging van de volgende deelen van grooten invloed blijken te zijn. De heer Doumergue heeft al. 17 Nov. 1898 eene rede gehouden

à la séance de rentrée de la Faculté de Montau- ban, getiteld: „Calvin le fondateur des libertés modernes." Een speech even keurig van vorm als belangrijk en boeiend van inhoud. Prof. D. verstaat de kunst om over zulke onderwerpen te handelen zoo, dat de aandacht van het begin tot het einde geboeid blijft.

Hij begint zijne redevoering met eene herinnering aan Edinburgh, waar hij dien somer vertoefd had om Calvin's invloed in Schotland na te gaan, evenals hij deze zomervacantie deels in ons land doorbracht om dit aangeende Nederland te onder- zoeken.

In Edinburgh is een rustig plekje gevormd door de Cadebraal en een reeks gebouwen die twee beroemde bibliotheken bevatten: het paleis van Justitie en het Parlementgebouw. In het midden van dit plein is een kleine vierkante steen met deze twee letters en deren datum: J. K., 1572. Daar rust dan John Knox, de beroemde Reformato- ren van Schotland, tusschen alles wat het leven van het volk d. i. hij geschapen heeft symboliseert: de kerk, de school, de justitie en de politiek. Deze grafmonie is symbolisch voor de Reformatie en met name voor de Calvinistische. Tot zijn onder- werp overgaande, begint de heer D. met eerst de theologie te bespreken omdat de ideeën de wereld regeren en de tweede ideeën weer geregeerd wor- ren door de eerste. En de eerste idee is de idee van God, aangenomen of ontkend, d. i. de theologie van het christendom of die van het ongelooft. Naar de christelijke theologie zijn er in de betrekking tusschen den mensch met God daden en gevoelens. De tendens van het Katholicisme is om de eerste plaats te geven aan de uitwendige daden en de tweede plaats aan de inwendige gevoelens. De kerk groeit, de individuen neemt af.

Voor het Katholicisme concludeert dan verder de schrijver: de katholieke theologie voor d. hare politieke en sociale invloed heeft eene tendens voor de passiviteit der individuen tegenover de ver- tegenwoordigers van het gezag.

Voor de theologie der Protestanten concludeert hij: individueele activiteit, opgewekt door het on- derwijs en de geestelijke emancipatie, herleefd door de gelijkheid en de sociale emancipatie. Tot zo- ver gaat alse hervormers samen. Maar het sp. ak als van zelf dat Calvin, komende na Luther en Zwijngel met de misie om de hervorming af te sluiten en te organiseren, dieper indringend in den protestantschen zin, werd de grondlegger van de moderne vrijheden. Dat is hij allereerst ge- weest door zijn politieke economie. Het middel om te verwerven is voor alle Reformatoren: de arbeid. Maar Luther heeft liefst veld- en handarbeid. Koop- lieden en vooral bankiers deelen niet in zijn gunst. Voor Calvin is handel en industrie even weinig als akkerbouw. Zelfs is Calvin de eerste die het recht van interest verdedigt. Dat wordt door de specialiteiten die ten eenenmale niet met Calvin dwelen erkend, die hem hierin op één lijn plaat- sen met Machiavelli en Pirkheimer. De Calvinis- ten hebben Frankrijk industrieel doen bloeien.

Voor is Calvin grondlegger der Vrijheid ge- weest door zijn politieke conceptie. De Reformatie kwam op voor de onderscheiding tusschen de tij- delijke en de geestelijke macht, maar Luther en Zwijngel lieten toch den Staat toe de rechten der kerk te usurperen. Calvin stelt deze onderschei- ding duidelijk en rocht haar met meer conse- quentie te realiseren.

Op den dag toen de Libertijnen zich wilden aan- bieden voor het Avondmaal met toestemming van den Staat, tegen het verzet van de kerk in, ver- klaarde Calvin onder het gewelf der St. Pierre dat hij liever sterven ging dan de kerk te verraden en het Avondmaal des Heeren te ontheligen. Op dien dag werd de Cesaropapie overwonnen, gelijk de Theocratie overwonnen was. De heer D. zegt geen meer calvinistisch woord te kennen dan dat van Andrew Melville tot Jacobus VI. halt Sire. Er zijn twee koningen in Schotland en twee rijken. Er is koning Jacobus, het hoofd van de natie, en er is Jezus Christus de koning der kerk, waarvan Jacobus de onderdaan is en in het koninkrijk van hem is hij geen koning of meester, maar lid.

Het principe, de conditie van het politieke leven van den individ is door Calvin gesteld en het Calvinisme breidt de Hugenooten van Frankrijk, de Geusen van Holland, de Covenanters van Schot- land en de Puriteinen van Engeland en America voort. Daarna herinnert Prof. D. aan de pamfletten van Hotman, Languet, Knox, Goodman te Genève verschenen, over de verhouding van overheid en onderdaan.

In zijn derde deel keert de schrijver tot de the- ologie terug om een zeer gangbare objectie te weer- leggen. Men zegt n.l. Calvin heeft niet kunnen zijn de grondlegger van de moderne vrijheden, omdat hij was de grootste ontkenner van den vrijen wil, de groote en verschrikkelijke Apostel van de predestinatie! Onmogelijk dat onze moderne wereld niet deze hatelijke ontkenning en vog hateliker stelling is voortgekomen. En toch is het zoo ge- weest. Soms zegt men dan wel, dat ondanks deze stukken toch het Calvinisme een gezegend invloed gehad heeft.

Op de laatste ingaande herinnert Prof. D. aan het feit, dat ook Zwijngel en Luther deze dogmata hebben beleiden tegenover de moederwaling, het Pelagianisme. Hij zegt dat de knechtelijke wil en de predestinatie waren de ontkenning van deze dwaling, maar tegelijk de bevestiging van de waar- heid: de Souvereiniteit Gods als primordiaal fundamenteel princip van het christelijk leven.

In het vierde deel van zijn speech trekt Prof. D. dan de conclusie, dat niet ondanks maar door zijn leer Calvin de grondvester van de vrijheden is geweest. Zoo theologie, zoo kerk: zoo kerk — zoo maatschappij Calvin en de Calvinisten schiepen de protestantsche kerk het presbyteriaanse, dat op zijn beurt, naar zijn eigen democratisch regime representatief en parlementair al de protestantsche volkeren van de oude en de nieuwe wereld van Schotland tot America toe heeft georganiseerd. De tweede conclusie is dezelfde als de eerste: niet „quelque main parquée" en wel het Calvinisme is de kracht waaraan onze eeuw en ons vaderland meer dan ooit behoefte hebben, niet „niet tegenstaande", maar omdat het geweest is de leer van den knechtelij- ken wil en van de predestinatie. Deze stelling wordt dan welsprekend en met kracht door Prof. D. verdedigd, als hij betoogt hoe het Calvinisme vrijheid predikt eemzighs en de gebondenheid aan God en Zijn wet anderszins. Servire Deo libertas.

De rede eindigt met een opwekkend woord tot collega's en leerlingen gericht dat culmineert in het slot: „Passie en tucht. Tucht en passie! Calvin en de Calvinisten waren geheel en al passie, gelijk ze ook geheel en al waren discipline." Zoo hebben zij de moderne vrijheden gegrond. Heden wo den die allen bedreigd. Het is aldus jonge vrienden, dat gij ze weer oprichten moet."

In alle details zal niet bij ieder Calvinist deze rede algehele instemming vinden. Hier wilden wij meer wijzen op eene overeenstemming in de beoefening van Calvin en van wat ook onze tijd nodig heeft, dan op een mogelijk verschil. Welke dit overziet velen op dit schoone stuk van Prof. Doumergue te bestudeeren. Het leem ervan is een genot.

Het slot is hier geen weelde. Prof. Doumergue komt allengs op den beteren weg, en God geve dat deze groote Biograaf van Calvin geheel tot het geloof der vaderen terug- keere. Maar men zij voorzichtig. Met name in deze rede spreekt nog te veel de Franse liberalist, nog te weinig de wezenlijke Calvinist.

Officiële Berichten.

Provinciale Synode van Gelderland.

De kerk van Nijkerk, door de Synode des vorigen jaars daartoe aangewezen, maakt be- kend, dat de Provinciale Synode van Gelderland D. V. op Woensdag 13 Juni 1900 te Nijkerk zal worden gehouden.

Zij verzoekt vóór 12 Mei e.k. opgave van de

afgevaardigden der Classen en van hunne secundi alsmede toezending van rapporten en van alle stukken voor het Agendum.

Namens den Kerkeraad,
G. VLUK, Praeset,
K. v. D. BEEK, Scriba.

Nijkerk, 27 Maart 1900.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Aan de Broeders Classicale Collectant Correspondenten voor de Theologische School van alle Gereformeerde kerken in Nederland.

Den 7den November zond ik een circulaire, rechtstreeks aan de Classicale Correspondenten voor zoover deze mij bekend waren, en verder aan de Actuarii of Deputaten belast met de inning en opzending der collecten in de Classen, waarvoor ik geen Correspondent voor de Theo- logische School vond aangewezen.

Van vele Classis weet ik nog niet, of er een Classicaal Correspondent is; ten minste is mij onbekend, wie daar als zoodanig fungeert